

УДК 342.1

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРАЦІВНИКІВ МУНІЦИПАЛЬНОЇ МІЛІЦІЇ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ

Волуйко О.М., начальник курсу
факультету підготовки працівників ОВС
Навчально-науковий інститут заочного навчання
Національної академії внутрішніх справ

У статті здійснено дослідження стану адміністративно-правового регулювання статусу муніципальної міліції (поліції) в Україні на сучасному етапі реформування органів внутрішніх справ. Розглянуто останні законопроекти з питань врегулювання правового статусу муніципальної міліції.

Ключові слова: статус, правовий статус, адміністративно-правовий статус, муніципальна міліція, місцеве самоврядування.

В статье проведено исследование состояния административно-правового регулирования статуса муниципальной милиции (полиции) в Украине на современном этапе реформирования органов внутренних дел. Рассмотрены последние законопроекты по вопросам урегулирования правового статуса муниципальной милиции.

Ключевые слова: статус, правовой статус, административно-правовой статус, муниципальная милиция, местное самоуправление.

Voluyko A.M. ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF EMPLOYEES OF MUNICIPAL POLICE IN UKRAINE: PROBLEMS OF FORMATION

In the article the study of administrative and legal regulation of the status of municipal militia (police) in Ukraine at the present stage of reforming the police. Considered the last bills on regulation of the legal status of municipal militia.

Key words: status, legal status, administrative and legal status, municipal militia, local government.

Постановка проблеми. Аналіз соціально-політичної і правової ситуації в країні свідчить про поступове погіршення стану правопорядку та законності, зростання злочинності. Порушуються не тільки права і законні інтереси фізичних осіб, але поставлено під загрозу національну безпеку держави. В таких умовах неабиякого значення набувають процеси реформування правоохоронних органів взагалі та органів внутрішніх справ зокрема.

Виклад основного матеріалу. Нині розпочато якісно новий етап реформування органів внутрішніх справ. У досить стислі строки Міністерством внутрішніх справ разом з Експертною громадською радою були розроблені і затверджені Кабінетом Міністрів України Концепція реформування МВС і відповідна Стратегія. Перед міністерством постало важливе завдання: розпочати процес змін і при цьому не втратити важелів управління системою органів внутрішніх справ.

Передумовою реформування МВС України є вдосконалення нормативно-правового регулювання діяльності органів внутрішніх справ. Створення повноцінного правового підґрунтя – це, безперечно, одне з головних завдань реформування МВС і правоохоронних органів загалом. Для цього слід передусім схвалити новий комплексний закон «Про поліцію і поліцейську діяльність»,

у якому було б чітко визначено правові та організаційні засади діяльності ОВС України, їх система, завдання, принципи діяльності, компетенція, повноваження і функції, загальна структура, фінансування та матеріально-технічне забезпечення ОВС, відображено найважливіші питання проходження служби і державно-службових відносин в органах внутрішніх справ, окреслено систему контролю та визначено юридичну відповідальність працівників [1, с. 349].

Початком втілення в життя муніципальної міліції можна вважати Концепцію розвитку системи МВС України, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 24 квітня 1996 року № 456, яка передбачала тісну співпрацю міліції з місцевими органами виконавчої влади в забезпеченні правопорядку на місцях. Концепція зазначала, що в містах Києві та Харкові буде проведено експеримент щодо створення підрозділів міліції з охорони громадського порядку з підпорядкуванням їх місцевим органам виконавчої влади та обласним управлінням – органам внутрішніх справ (далі – ОВС). У цьому нормативному документі вперше було введено в юридичний побут поняття «муніципальна міліція», для визначення вищезазначених експериментальних підрозділів [2, с. 92].

Також згідно з Концепцією передбачалося, що за результатами експерименту по-

винно було вирішитися питання про створення такої міліції (муніципальної міліції) повсюдно, але експеримент було провалено як з організаційних, так і фінансових питань.

Першим законодавчим визнанням муніципальної міліції було прийняття Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» 21 травня 1997 року, де в пункті 39 частині 1 статті 26 зазначено, що виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради вирішувалися питання створення відповідно до закону міліції, яка утримувалася за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету; затвердження і звільнення керівників та дільничних інспекторів цієї міліції.

Розвиваючи ініціативу щодо утворення муніципальної міліції, було схвалено указ Президента України від 22 січня 2001 року № 29/2001 «Про утворення місцевої міліції», який визначав, що місцева міліція утворюється органами місцевого самоврядування за спільним поданням місцевих державних адміністрацій та виконавчих органів сільських, селищних, міських рад, погодженим із Міністерством внутрішніх справ України, на базі підрозділів дорожньо-патрульної служби Державної автомобільної інспекції України, патрульно-постової служби та служби дільничних інспекторів міліції (утримується за рахунок коштів місцевого бюджету).

Законодавче закріплення цього указу знайшло вираз у Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо місцевої міліції» від 4 березня 2004 року, який вніс відповідні зміни в Бюджетний кодекс України, Закони України «Про міліцію» та «Про місцеве самоврядування в Україні».

Згідно зі змінами, внесеними до Закону України «Про міліцію», цей Закон був доповнений статтею 7-1 «Місцева міліція», де зазначалося: «Місцева міліція утворюється за рішенням органів місцевого самоврядування на підставі подання місцевих державних адміністрацій та виконавчих органів рад, погодженим з Міністерством внутрішніх справ України».

Проте у зв'язку з економічною та політичною ситуацією в країні дію положень цих законів було призупинено в період з 2005 року законами про Державний бюджет України, поки 8 червня 2010 року з прийняттям Бюджетного кодексу України норми, які надавали можливість утворення муніципальної міліції, взагалі були скасовані.

Окрім зазначених нормативно-правових актів, які фактично так й не вступили в дію, у зазначений період з метою законодавчого врегулювання правового статусу

су муніципальної міліції до Верховної Ради України були внесені наступні законопроекти: проект Закону України «Про міліцію місцевого самоврядування» від 19 червня 2000 року № 6104; проект Закону України «Про міліцію місцевого самоврядування» від 31 жовтня 2002 року № 2364; проект Закону України «Про місцеву поліцію» від 13 березня 2009 року № 4199.

Вказані законопроекти, не дивлячись на численні доопрацювання, не отримали позитивної оцінки в парламенті, й більшість новел щодо становлення та розвитку муніципальної міліції так і залишилися предметом дискусій.

Проте відсутність законодавчих норм не зупинила самодостатні територіальні громади створювати структури правоохоронної спрямованості. Так, у місті Тернополі згідно з рішенням Тернопільської міської ради від 5 січня 2011 року була створена муніципальна поліція; у місті Дніпропетровськ згідно з рішенням Дніпропетровської міської ради від 2 лютого 2011 року було створено комунальне підприємство «Муніципальна гвардія»; в місті Сокиряни Чернівецької області муніципальна міліція почала працювати 1 березня 2011 року.

Раніш створені підрозділи муніципальної міліції продовжили функціонувати. Яскравими прикладами є місто Львів, де тривалий час існує Управління муніципальної дружини Львівської міської ради, та місто Ужгород, де з 21 березня 2008 року виконує локальні правоохоронні функції відділ муніципальної поліції та правопорядку. Правовий статус діючих підрозділів муніципальної міліції визначають локальні нормативні акти: «Положення про Управління муніципальної поліції Тернопільської міської ради» в Тернополі, «Положення про відділ муніципальної поліції та правопорядку» в Ужгороді, «Положення про Відділ муніципальної дружини Луцької міської ради» в Луцьку.

Суспільний інтерес до проблеми муніципальної міліції з новою силою почав розгортатися після «Революції Гідності», коли на початку 2014 року органи міліції майже втратили народну довіру, а також можливість забезпечувати безпеку громадян України. У час революційних подій функції з підтримки правопорядку взяли на себе органи самоорганізації населення, які гідно несли службу з підтримки громадського порядку в деяких містах України. З метою законодавчого забезпечення їх діяльності до Верховної Ради України було внесено проект Закону України «Про Варту» від 28 лютого 2014 року № 4327. Як зазначає текст законопроекту, Варта як місцева (муніципальна) міліція зможе повноцінно про-

довжувати свою діяльність у майбутньому, допомагаючи міліції підтримувати правопорядок у країні [2, с. 93].

Відповідно до статті 2 законопроекту Варта є виконавчим органом сільської, селищної, міської ради; приймає участь в охороні громадського порядку, допомагає правоохоронним органам у запобіганні та припиненні правопорушень та злочинів; сприяє органам місцевого самоврядування в забезпеченні виконання їх рішень, охороняє майно територіальної громади.

Основні завдання Варти були визначені як допомога органам внутрішніх справ в охороні прав і свобод людини й громадянина, громадського порядку та безпеки територіальної громади; у попередженні та припиненні злочинів та інших правопорушень громадського порядку; у захисті власності від злочинних посягань.

Згідно з цим законопроектом Варта самостійно забезпечує безпеку дорожнього руху; додержання правил благоустрою, торгівлі та громадського харчування, охорони символів та пам'яток культури місцевої громади, контроль за дотриманням загальнообов'язкових рішень органів місцевого самоврядування з питань охорони громадського порядку, правил проїзду в комунальному транспорті, правил паркування автомобілів.

Крім того, проектом була передбачена компетенція Варти, яка відображає вище перелічені завдання цього муніципального правоохоронного підрозділу.

Певний інтерес викликало положення про те, що створюється та ліквідується Варта рішенням сільської, селищної, міської ради за поданням голови цієї ради, а після чого повідомляється МВС України.

Але самостійність та самодостатність територіальної громади в питаннях керівництвом Вартою згідно з цим законопроектом на цьому й закінчується, тому що Варта, окрім місцевої ради, підзвітна територіальному органу МВС України, який і координує її діяльність, а також інші положення вказують, що регулювання суттєвої частки питань діяльності Варти відноситься до компетенції Уряду.

Що цікаво, вартові діють на основі Статуту Варти, який приймається Кабінетом Міністрів України, є єдиним і загальнообов'язковим до виконання всіма вартовими України.

Також у законопроекті зазначаються права та обов'язки Варти, умови і межі застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і пристроїв для відстрілу гумових куль працівниками Варти, визначається їх правове становище та відповідальність за протиправні дії або бездіяльність.

Примітним є те, що згідно з проектом цього закону соціальний захист вартових бере на себе держава.

Розглянувши цей законопроект, можливо стверджувати, що Варта створюється як допоміжний орган, підзвітний територіальному органу внутрішніх справ, де муніципальні міліціонери (wartові) не наділяються реальними повноваженнями.

Про фінансування і матеріально-технічне забезпечення Варти вказується, що витрати місцевих бюджетів на фінансування Варти в повному обсязі компенсуються з Державного бюджету України з одночасним скороченням витрат на утримання відповідного територіального органу внутрішніх справ.

Особливий статус утворення Варти передбачено в перехідних положеннях законопроекту, де зазначається, що в містах Києві і Севастополі (як у містах зі спеціальним статусом) Варта утворюється, діє, ліквідується Верховною Радою України та є підзвітною та підконтрольною їй.

Також передбачено спрощену процедуру вступу до Варти самоорганізованим групам населення, які зорганізувались з метою захисту життя і здоров'я людей, припинення злочинних посягань та правопорушень, а також забезпечення законності. Тобто це можна трактувати як «легалізація» «громадянської самооборони», що виникла на Майдані.

У зв'язку з чисельними недоліками законопроекту «Про Варту» 12 червня 2014 року був знятий із розгляду в парламенті і направлений на доопрацювання (до теперішнього часу не був повторно внесений) [2, с. 92].

Останнім з внесених до Верховної Ради України є проект Закону України «Про муніципальну поліцію» від 10 липня 2014 року № 4276-а. У цьому законопроекті визначено, що муніципальна поліція – озброєний орган місцевого самоврядування, який створюється сільською, селищною, міською радою з метою захисту життя, здоров'я, прав і свобод членів відповідної громади, їх власності, природного середовища, інтересів громади від протиправних посягань.

Привертає увагу до себе той факт, що муніципальну поліцію вперше з перелічених законопроектів було визначено як юридичну особу.

Основні завдання муніципальної поліції взагалі збігаються з завданнями, розглянутими в попередньому законопроекті «Про Варту», але виконує їх муніципальна поліція самостійно.

У проекті підкреслюється автономність муніципальної поліції, зазначено, що співробітництво з органами МВС України

здійснюється виключно на підставах та в порядку, передбачених у законопроекті. Проте сам проект не передбачає правових підстав взаємодії органів внутрішніх справ та муніципальної поліції, механізмів їх співпраці, координування, зобов'язань діяти певним чином, відповідальності.

На нашу думку, ці питання можливо врегулювати шляхом укладення договору між органом місцевого самоврядування та територіальним ОВС, у якому буде передбачене розмежування компетенції з охорони правопорядку (звичайно, без підпорядкування муніципальної міліції територіальному ОВС), визначено основні напрямки та форми взаємодії. Законодавче визнання цього договору зніме проблеми паралелізму, дублювання, конкуренції та конфліктів між муніципальною міліцією та територіальним ОВС.

Проектом передбачені права та обов'язки муніципальної поліції, деякі з цих обов'язків викликають непорозуміння. Що законодавець розуміє під сприянням органів внутрішніх справ у проведенні розслідування кримінальних правопорушень, якщо діючим Кримінальним процесуальним кодексом чітко визначені сторони кримінального провадження та їх обов'язки? Також незрозуміло, навіщо долучати муніципальну міліцію до проведення розшуку осіб та виконання запитів правоохоронних органів інших держав, якщо муніципальна поліція не буде долучатись до оперативно-розшукової діяльності.

Все це свідчить про розпорошення повноважень муніципальної міліції, проте в часи економічної кризи набір повноважень повинен бути оптимальним та обґрунтованим.

На відміну від попереднього проекту, у цьому законопроекті немає вказівки на просторове обмеження (територіальну юрисдикцію) муніципальної поліції, також зазначено, що працівник діє на всій території України незалежно від місцезнаходження в разі потреби.

Викликає непорозуміння наділення правом затримання певних осіб, до того ж без чіткої регламентації порядку та часу затримання. Затримання – це обмеження конституційних прав особи, тому необхідно чітко визначити підстави затримання, фіксування часу затримання, відповідальність за незаконне затримання, час тримання особи та місце тримання, а також інші питання потребують визначення в Законі.

На відміну від попереднього проекту, працівники муніципальної поліції наділені правом застосовувати вогнепальну зброю. Вважаємо, що в часи нестабільності у всіх сферах суспільного життя передача від

держави монополії на використання вогнепальної зброї може привести до незворотних наслідків,

тому пропонуємо «озброїти» «муніципалів» пристроями для відстрілу гумових куль зупиняючої дії.

Що цікаво, у законопроекті передбачено, що «за спільним рішенням сільських та/або селищних рад з метою забезпечення ефективного виконання завдань муніципальної поліції на території декількох сіл та/або селищ, може утворюватись єдина муніципальна поліція», що дійсно може вирішити питання створення муніципальної міліції в невеликих територіальних громадах з недостатньою фінансовою базою для їх утворення.

Про прогресивну ідею впровадження об'єднаної поліції місцевого самоврядування йдеться і в концепції проекту Закону України «Про поліцію місцевого самоврядування», що була представлена 4 серпня 2014 року Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України [3].

Певний інтерес викликає впровадження виборної посади шефа муніципальної поліції, але в тексті проекту не визначені права та обов'язки шефа муніципальної поліції, умови його звільнення та притягнення до відповідальності, гарантії його оперативної незалежності при виконанні своїх функцій, відповідальність за порушення інтересів територіальної громади.

Фінансування і матеріально-технічне забезпечення муніципальної поліції здійснюються за рахунок коштів місцевих бюджетів. Держава може сприяти діяльності муніципальної поліції шляхом надання цільових субвенцій з Державного бюджету України, але коли держава застосовує це право в проекті – не зазначено.

До сьогодні проект не був вивчений Головним науково-експертним управлінням, він не є ідеальним, як і інші законопроекти, тому питання його прийняття парламентом до розгляду вважаємо риторичним [2, с. 95].

У вищезгаданій концепції законопроекту «Про поліцію місцевого самоврядування» також наявні неоднозначні положення. Наприклад, зазначається, що працівники поліції місцевого самоврядування (далі ПМС) не входять до особового складу МВС України і не є посадовими особами органів місцевого самоврядування, що робить незрозумілим правовий статус цих працівників.

Звернуло на себе увагу положення про те, що матеріально-технічна база діяльності ПМС формується, окрім майна місцевого самоврядування, також шляхом передачі від МВС України частини об'єктів та інших

матеріально-технічних засобів, що забезпечували виконання тих завдань, які віднесені (передані) до сфери діяльності ПМС.

Принцип спільного з громадськістю вирішення проблем у сфері забезпечення правопорядку проголошується Концепцією реформування правоохоронної системи [4], проект якого активно обговорюється суспільством. Відповідно до розділу 2 «Місцева поліція – для місцевої громади», виключно громади повинні мати повноваження забезпечувати порядок і безпеку на території населених пунктів і об'єктів місцевого значення (автошляхи, озера, парки, ліси). Держава ж повинна залишити за собою розслідування правопорушень і забезпечення безпеки на об'єктах регіонального і державного значення. Місцева поліція має складатись з підрозділів, що безпосередньо працюють з населенням: служби дільничних інспекторів та служби патрулювання. Основні процедурні повноваження місцевої поліції в кримінальному провадженні обмежуватимуться затриманням підозрюваних осіб і переданням їх Кримінальній поліції; зберіганням слідів кримінального правопорушення до прибуття Кримінальної поліції; виконанням доручень Кримінальної поліції та інших уповноважених органів в межах, передбачених КПК. У сфері реалізації адміністративного законодавства місцева поліція вирішуватиме справи про адміністративні правопорушення.

Важливими, на наш погляд, є положення, проголошені розділом 4 «Поліцейський – не військовий», відповідно до якого держава повинна змінити статус поліції і перетворити її з воєнізованого формування у службу, яка надає суспільству послуги щодо забезпечення безпеки і правопорядку. Поліцейські повинні визнаватися державними службовцями, а не військовослужбовцями, а завданнями поліції мають бути не залякування і терор, а надання поліцейських послуг із: забезпечення публічного правопорядку; охорони і забезпечення безпеки; об'єктів спеціального значення і посольств; учасників кримінального провадження у випадках, передбачених законом; державного кордону; провадження у справах про адміністративні правопорушення; участь в розслідуванні справ про кримінальні правопорушення.

Зрозумілим є те, що вичерпний перелік повноважень поліцейських та розширений перелік їх обов'язків має закріплюватись у Законі. Законопроект «Про муніципальну поліцію», зареєстрований 10.07.2014 № 427, який сьогодні активно обговорюється суспільством [5], потребує, на наш погляд уточнень та доповнень в частині регламентації правового статусу муніципальної поліції.

Розділом 1 законопроекту, муніципальна поліція визначатиметься як озброєний орган місцевого самоврядування, який створюється сільською, селищною, міською радою з метою захисту життя, здоров'я, прав і свобод членів відповідної громади, їх власності, природного середовища, інтересів громади від протиправних посягань. Муніципальна поліція села, селища, міста є підзвітною і підконтрольною відповідній раді, яка її утворила, підпорядкована її виконавчому комітету, відповідному сільському, селищному, міському голові. Положення про муніципальну поліцію затверджується відповідною радою.

Умови та межі застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї регламентуються окремими статтями законопроекту без традиційних посилянь на Закон України, що регламентує діяльність та повноваження поліції/міліції. Таким чином, проголошується правова та організаційна самостійність муніципальної поліції як окремого правоохоронного органу., працівники якого матимуть правоохоронні обов'язки (ст. 8) та права (ст. 9).

Водночас, ст. 6 законопроекту передбачено можливість залучення працівників муніципальної поліції до виконання завдань, які покладаються на органи внутрішніх справ лише за згодою відповідної ради на заздалегідь обумовлений строк. При цьому, до яких саме завдань можуть залучатися працівники муніципальної поліції, невідомо, оскільки правоохоронні завдання, які можуть виконуватись ними в межах визначених законопроектом повноважень, вписані у повному обсязі. Мабуть, законодавець мав на увазі проведення спільних комплексних чи цільових оперативно-профілактичних відпрацювань, спеціальних операцій. Таким чином, законопроектом в частині визначення напрямків взаємодії з Міністерством внутрішніх справ має бути прописані положення, що дозволяють працівникам муніципальної поліції приймати участь у спільних спеціальних заходах, однак в межах, визначених Законом України «Про муніципальну поліцію» повноважень. Тільки при такій умові місцеві ради матимуть підстави давати згоду про залучення працівників муніципальної поліції до виконання завдань органів внутрішніх справ.

Не зрозумілим також є положення в законопроекті про те, що у селах, селищах, містах, в яких утворено муніципальну поліцію, за рішенням, погодженим з відповідною місцевою радою, може бути скорочено штатну чисельність працівників міліції, повноваження яких поширюються на територію відповідного села, селища, міста (ст. 6).

Якщо фінансування, матеріально-технічне забезпечення муніципальної поліції здійснюватиметься за рахунок місцевого бюджету, то рішення про штатну чисельність має прийматися місцевою радою із врахуванням стану оперативної обстановки на території обслуговування, потреб у силах, що забезпечуватимуть громадський порядок та можливостей місцевого бюджету.

Проблемним також залишатиметься питання забезпечення правового і соціального захисту працівників муніципальної поліції, оскільки ст. 18 законопроекту передбачає, що соціальний захист та пенсійне забезпечення працівників муніципальної поліції визначається рішеннями відповідної ради. Хоча під час виконання працівниками муніципальної поліції завдань, які покладаються на органи внутрішніх справ, на працівників муніципальної поліції поширюються права і обов'язки, гарантії правового і соціального захисту та відповідальність відповідних працівників органів внутрішніх справ відповідно до ст. 6 законопроекту. За нашим висновком, питання правового та соціального захисту працівників муніципальної міліції як озброєного органу, є дуже важливим і потребує детальної та прозорої регламентації, а не обмежуватись загальним положенням [6, с. 80].

Зрозуміло, що правовий статус муніципальної поліції потребує конкретизації. Необхідно вирішити питання щодо розподілу повноважень між державною міліцією та муніципальною поліцією. Відповідно до аналізу даних правових актів, муніципальна поліція фактично має статус виконавчого органу відповідної міської ради, який підпорядковується безпосередньо міському голові та підконтрольний міській раді.

Ми впевнені, що встановлений правовими нормами обсяг прав та обов'язків муніципальної поліції повинен бути адекватним тим повноваженням, які на неї покладені. Крім того, ми не підтримуємо позицію законодавця, відповідно до якої працівникам місцевої міліції (муніципальної поліції) надавалося право застосування вогнепальної зброї. Вважаємо, що місцева міліція (муніципальна поліція) не повинна бути озброєним органом, оскільки наявність збройних формувань належить до прерогатив держави. Для виконання функцій і завдань місцевої міліції (муніципальної поліції) співробітникам має бути достатньо зберігання, носіння та у випадку крайньої необхідності застосування спеціальних засобів (наруч-

ники, гумові кийки, сльозоточиві речовини). Також можливе використання службових собак.

Враховуючи, що запропоновані законопроекти не були прийняті, а відповідно не дали відповіді на питання щодо правового статусу муніципальної поліції, тому цілком логічним, на нашу думку, буде висновок, що правовий статус даних органів визначається статутними документами даних підрозділів, затвердженими рішеннями відповідних місцевих рад.

Висновок. Проведене дослідження дає підстави до висновків, що становлення та розвиток муніципальної міліції в Україні на сучасному етапі вимагає чіткого визначення її правового статусу, завдань, форм та методів діяльності, дієвого механізму фінансування підрозділів на законодавчому рівні. Розробка та прийняття науково виваженого з позицій теорії та практики Закону України, який би визначив статус муніципальної міліції, а також привів у відповідність інститут муніципальної міліції із завданнями та функціями місцевого самоврядування, є вкрай необхідним.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Халавка Х. Б. Особливості реформування органів внутрішніх справ у сучасних умовах євроінтеграції / Х. Б. Халавка // Роль правоохоронних органів у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України [Текст]: матеріали Всеукр. підсумк. наук.-практ. конф. Частина 2 (Київ, 12 берез. 2015 р.). – К.: Нац. акад. внутр. справ. – 2015. – С. 348-350.
2. Орлов В. А. Правовий статус муніципальної міліції в Україні: проблеми та перспективи / В. А. Орлов // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. – 2014. – Вип. 29. – Т.1 – С. 91-95.
3. Концепція Закону про муніципальну міліцію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rozvytok.in.ua/news/1526-presentovano-kontseptsiu-zakonu-pro-munitsypalnu-militsiiu>.
4. Концепція реформування органів правопорядку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://police-reform.info/?page_id=13.
5. Проект Закону України «Про муніципальну поліцію» від 10.07.2014 № 427 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakonoproekt.org.ua/viewhtm.aspx?hn=Proekt_Zakonu_10_07_2014.
6. Дроздова І. В. Муніципальна поліція: проблеми реформування правоохоронної системи України в умовах євроінтеграції / І. В. Дроздова // Роль правоохоронних органів у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України [Текст]: матеріали Всеукр. підсумк. наук.-практ. конф. Частина 1 (Київ, 12 берез. 2015 р.). – К.: Нац. акад. внутр. справ. – 2015. – С. 76-82.